

Lemettinen Petri

22.2.2021

Diaari 12/010/2021

Kelan asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vankeuslain ja eräiden muiden seuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamisesta (HE 246/2020 vp)

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vankeuslain ja eräiden muiden seuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamisesta.

Kelan aikaisemmin esittämät kommentit ovat pääosin huomioitu esityksessä.

Kela rahoittaa parhaillaan hankevaroistaan AKO (Ammatilliseen kuntoutukseen ohjausprosessin kehittäminen vankien työllistymisen edistämiseksi) –hanketta. Hanke toteutetaan ajalla 1.2.2020-31-7.2022. Hankkeen toteuttavat Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Rikosseuraamuslaitoksen Mikkelin ja Jyväskylän yhdyskuntaseuraamustoimistot sekä Laukaan, Sukevan ja Sulkavan vankilat. Hankkeen tuloksena syntyy rangaistustaan suorittavien vankien ammatilliseen kuntoutukseen ohjauksen malli vankiloihin.

Kelan näkemyksen mukaan vankilassaoloaika tulisi hyödyntää siten, että vangin vapautuessa hänen työ- ja toimintakykynsä olisi selvitetty ja arvioitu. Tämä mahdollistaisi tarvittaessa nopealla aikajänteellä vapautumisen jälkeen osallistumisen esim. ammatillisen kuntoutuksen palveluihin. Nyt lausunnolla olevan hallituksen esityksen lakimuutokset ja -ehdotukset tukevat monilta osin tätä tavoitetta.

Vankeuslain 4 luvun 6 § koskee rangaistusajan suunnitelmaa. Pykälän mukaan rangaistusajan suunnitelma sisältää tiedot 1) vangin sijoittamisesta rangaistusaikana, 2) toiminnasta ja tuomitun elämänhallintaa edistävistä tukitoimenpiteistä rangaistusaikana, 3) yhteydenpidosta vankilan ulkopuolelle, 4) vapauttamisesta ja vapautumisvaiheen tukitoimenpiteistä. Yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan vapauttamisvaiheen tiedot kattaisivat esimerkiksi ehdonalaisen vapauttamisen ajankohdan, valvotun koevapauden suunnittelun sekä vapautuessa tarvittavien tukitoimien suunnittelun. Huomioon tulisi ottaa esimerkiksi asuntoasiat ja sosiaaliturva ja vapautumisen jälkeen mahdollisesti tarvittavat sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut.

Kela ehdottaa, että yksityiskohtaisiin perusteluihin lisätään myös kuntoutuspalvelut näkyviin, jotta niiden merkitys ei unohdu vapautuessa tarvittavia tukitoimia suunniteltaessa. Ammatillinen kuntoutus ei sisälly määritelmään ”sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut” ja juuri ammatillinen kuntoutus on usein

ajankohtainen tilanteessa, jossa vankeus päättyy. AKO-hankkeessa esiin on noussut, että tällä hetkellä ammatillisen kuntoutuksen suunnitelma yleensä puuttuu rangaistusajan suunnitelmasta ja sen saaminen osaksi suunnitelmaa olisi ensiarvoisen tärkeää. Ammatillisen kuntoutuksen tulisi olla mukana jo siitä alkaen, kun vanki käy alkuhaastattelussa rikosseuraamustoimistossa ja sovitaan vankilaan tulopäivä ja aloitetaan rangaistusajan suunnitelman laatiminen. Kelan näkemyksen mukaan yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi käyttää termin ”sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut” sijaan termiä ”sosiaali- terveydenhuolto- ja kuntoutuspalvelut”.

Petri Lemettinen

johtava lakimies